

Norveç'te Eczacılık

Çeviren

Ecz. Mustafa DEMİR (TEB)

Norveç eczacıları 1995 yılında 400 üncü yıllarını kutladılar. Eczacılıkta geçen 400 yıl geriye dönüp geçmişe bakmak ve aynı zamanda buradan hareketle ileriye yönelmek için bir şanstır. Günümüzde Norveç'te verilen en büyük mücadele eczacılığın hala gerekli ve önemli olduğunun sadece topluma değil eczacılara da gösterilmeye çalışılmasıdır.

Norveç'te ilk eczane 1595 yılında kurulmuştur. Günümüzde eczaneler Norveç sağlık sisteminin bir parçasıdır. Eczaneler kişilere ait olduğu gibi ilçeler ve eyaletlere de ait olabilmektedir. Eczane açılabilmesi için gerekli ruhsat Norveç Sağlık Bakanlığı tarafından verilmektedir. Bakanlık aynı zamanda eczanelerin nerede açılacağına ve açılacak eczanenin büyüklüğü gibi konulara karar vermektedir. Bakanlık, eczaneleri denetlemek için çok kapsamlı bir yetkiye de sahiptir. Günümüzde bu denetim eczacıların kendi kendilerini kontrol şeklinde yürütülmektedir.

Sadece üniversite mezunu olan eczacıların eczane sahibi olmalarına izin verilmektedir. Bunlar da ancak boşta olan eczaneler için başvurabilmektedirler. Eczane sahibi olabilmek için eczanenin satın alınması ve bir özel teşebbüs gibi işletilmesi gerekmektedir. Bir eczacının şubeleriyle beraber ancak bir eczaneye sahip olmasına izin verilmektedir. Bu nedenle günümüze kadar Norveç'te eczane zincirleri kurulamamıştır.

Norveç'te 1996 yılı itibariyle 247'si şahsa ait, 90'ı şube ve 27'si hastane eczanesi olmak üzere toplam 364 eczane vardır. Ancak sağlık otoritelerinin uygulamaya koyduğu ulusal eczacılık planlamasıyla yüzyılın sonunda eczane sayısında 40 artış olacağı düşünülmektedir.

1996 yılında 9 yeni eczane açılmıştır. 1990 yılından günümüze kadar 44 eczane açılmıştır (yılıda yaklaşık 7 eczane). Diğer taraftan kişilere ait özel eczanelerin sayısı azalmaktadır. Yeni açılan eczaneler şube olarak açılmakta ve diğer özel eczanelerdeki eczacılara bağlı olarak çalışmaktadır. Ayakta durmakta zorluk çeken birkaç eczane de şube eczanelerine dönüşmüştür. Bu şekilde 1990 yılından bu güne kadar 12 özel eczane şube eczanesine dönüşmüştür.

Norveç'te eczane başına ortalama 12000 kişi düşmektedir. Her eczaneye günde ortalama 325 hasta ve/veya müşteri başvurmakta, buna karşılık olarak her eczane günde ortalama 170 reçete karşılamaktadır. Norveç eczanelerinde ortalama olarak 4'ü eczacı olmak üzere 14 kişi çalışmaktadır.

Eczacıların görevi Norveç piyasasında bulunmasına izin verilen bütün ilaçları bulundurmak ve istek sahiplerine temin etmektir. 1996 yılında eczane sermayesinin % 86'sını endüstriyel üretimi olan ilaçlar, % 1'ini eczanede üretilen majistral ilaçlar ve geri kalan % 13'lük kısmı da ilaç dışı ürünler oluşturmuştur. Bu ilaç dışı grup sargılar, beslenmeyi destekleyici ürünler, cilt bakım preparatları,

bitki ve baharatlardan oluşmaktadır. Bu ürünler eczane dışında diğer dükkanlarda da satılmaktadır.

Özel eczanelerde satılan reçeteli ilaçların % 70'ini mavi reçeteli ilaçlar yani Ulusal Sigorta İdaresi tarafından geri ödemesi yapılan ilaçlar oluşturmaktadır. Satılan mavi reçeteli ilaçların % 75'i kardiyovasküler hastalık, astma, beyin hastalıkları, alerji ve diyabet hastalıklarında kullanılan ilaçlardır.

Norveç'te 1993 yılında eczane satış fiyatı bazında toplam ilaç tüketimi toplam 6.4 milyar Norveç Kronu (1 milyar Amerikan Doları) olarak gerçekleşmiştir. Eczane satışlarının % 15'ini yerli üretim ilaçlar % 85'ini ise ithal ilaçlar oluşturmaktadır. Bu ilaçların % 46'sı Norveç'te üretilmişken % 54'ü ithal edilmiştir. Norveç 1993 yılında üretici fiyatları bazında 3.2 milyar Norveç Kronu ithalat yaparken 1.4 milyar Norveç Kronu ihracat yapmıştır. 1993 yılı itibariyle Norveç ilaç endüstrisi 3700 çalışanıyla birlikte 45 firmadan oluşmaktadır. Norveç'in en büyük ilaç firması röntgen kontrast madde üretimi ile ünlü Hafslund Nycomed AS. adlı firmadır. Bu firma toplam üretiminin % 92'sini ihraç etmektedir.

İlaç firmalarının üretimini yapmadığı ilaçlar (yetim ilaçlar) Norveç sağlık otoriteleri için önem taşımaktadır. Bu gibi ilaçların eczanelerde üretiminin yapılabilmesi için Eczacılar İçin İyi Üretim Uygulamaları (Pharmacy-GMP) Yönetmeliği çıkarılmıştır. Ayrıca majistral ilaçlar için de bir ulusal yönetmelik yayınlanmıştır. Norveç sağlık otoriteleri bütün eczanelerin bu konuda yeterli olmalarını ve gerekli teçhizata sahip olmalarını beklemektedir. Nor-

veç'te hastalara verilen ilaçların % 4-5'ini eczanelerde yapılan ilaçlar oluşturmaktadır.

Mesleki Gruplar

Norveç'te Oslo Üniversitesi ve Tromso Üniversitesi Eczacılık Okulu 70 yıldan beri mezun vermektedir. Eczacılar bu okullarda 5 yıllık bir eğitim görmekte ve eczacılığın her alanında çalışacak düzeye gelmektedirler. Avrupa Birliği direktiflerine göre sadece bu eğitimi alanlar eczacı olabilmektedir. Reçete yazanlar ise 2.5 yıl yüksek okul seviyesinde eğitim görmektedirler. Her yıl Oslo Yüksek Okulundan 30 reçete yazan mezun olmaktadır. Bunların çoğunluğu eczanelerde çalışmakta çok az bir kısmı ise endüstri veya depolarda çalışmaktadır. Üniversite mezunları ve reçete yazanları eğitimlerinin sonucu olarak reçete yazabilmektedirler.

Norveç eczanelerinde çalışan en büyük grup 3500 kişiyle eczane teknisyenleridir. Eczane teknisyenleri Norveç temel eğitim sistemiyle entegre bir şekilde kısa bir eğitim almaktadırlar.

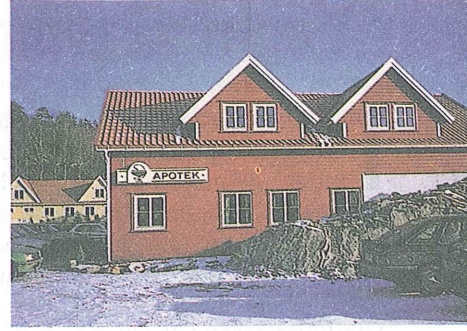
Sürekli Eğitim Programı ve Yüksek Diploma

Yüksek Diploma programı serbest çalışan eczacılar için düzenlenen ve bir yıl süren bir eğitim kursu programıdır. Bu program Norveç Eczacılar Birliği ve Oslo Üniversitesi Eczacılık Okulu arasındaki işbirliği sonucu oluşturulmuştur. Üniversite bağlantılı sürekli eğitim programının yürütülmesi için Eczacılık Okulu kapsamında Mezuniyet Sonrası ve Sürekli Eğitim Bölümü kurulmuştur ve Yüksek Diploma Programı bu bölümle birlikte gerçekleştirilen ilk işbirliğidir.

Serbest eczacılar için Yüksek Diploma, eczacılara belirli konularda yeterlilik sağlayarak davranışlarını değiştirmelerini böylece bilgi ve becerilerini kullanarak ilaç kullanan insanlara en iyi sağlık hizmetini en iyi şekilde sunmalarını sağlayacaktır. Bu program, katılan eczacılara yöneticilik, ekonomi, sosyal eczacılık ve eczacılıkla ilgili diğer konularda pratik ve teorik yeterlilik sağlamayı hedeflemektedir.

Ayrıca serbest eczacılar için düzenlenen Eczane Yönetimi Programı çerçevesinde eczacılar eczanede sunulan servis ve yapılan ürünlerin kalitesinin sağlanması, iş organizasyonu, yasal düzenlemeler ve çalışma şartları, personel yönetimi, sermaye yönetimi ve enformasyon teknolojisi konularında eğitim almaktadırlar.

Genellikle eczacılık sistemi ilacın üretimi ve dağıtım aşamalarında deneyimlerini geliştirmektedir. Bu nedenle eczacıların becerileri de ürün merkezli olarak gelişmektedir. Ancak günümüzde eczacılar değişik taleplerle yüz yüze gelmektedir. Eczaneler arasında ürünle ilgili rekabetin daha fazla devam etmesi söz konusu değildir. Sonuç olarak eczanelerde verilen hizmet hasta odaklı olmakta

ve eczacıların hizmet anlayışı da hızla değişmektedir.

Hastane Eczanesi

Norveç'te ilk hastane eczanesi 1850'li yıllarda açılmıştır. Daha sonra hastane eczanelerinin açılışı Eylül 1968'de çıkarılan 6. Kraliyet Kararnamesi kapsamında yer alan "Hastanelere ve Diğer Sağlık Kuruluşlarına İlaç Sağlanması" ile ilgili düzenlemeler ile yasallaştırılmıştır. Bu düzenlemeye göre eğer hastanede ilaçlara ait bir oda veya bölüm varsa bu oda veya bölüm bir eczacı tarafından yönetilmelidir. Ayrıca aynı düzenleme ile servislerde bulunan ilaç odalarının en az üç haftada bir eczacı tarafından kontrol edilmesi gerektiği de belirtilmektedir. Bu kontroller sırasında ilaçların saklama koşullarındaki dayanıklılıklarına dikkat edilmektedir. Eczacı ayrıca kontroller sırasında düzenlemede belirtilen şartların sağlanmış olmasına da dikkat etmelidir.

Norveç'te hastane eczaneleri hastanenin idari yapısına dahil değildir ancak kendi yönetimi ve bütçesi olan özel birimler olarak organize olmuşlardır. Hastane eczaneleri de aynı serbest eczaneler gibi satın alınıp işletilmektedir. İdari ve ekonomik yönden hastaneden bağımsız olmanın bazı avantajları vardır fakat her aşamada hastanenin doğal bir bölümü olma ve hastanedeki bölümlerle düzenli bir ilişki kurmadaki zorluklar da dezavantaj olarak ortaya çıkmaktadır.

Kaynak:

Norwegian Pharmacies-facts and figures 1997